

GOSPODARSKI VESTNIK

Št. 1.

V Gorici, dne 1. januarja 1928.

Leto VI.

Izhaja enkrat na mesec. Stane letno

10 ltr. — Posamezna številka 1 ltr.

Uredništvo v Gorici, Via S. Giovanni.

6, I. nadst. — Uprava v Trstu, Via S. Nicolò 9, II. nadstropje.

== Ponatis je dovoljen le s popolno navedbo vira. ==

OB ZAČETKU LETA.

Z letom 1928. stopa naš list v šesto leto svojega obstoja. Če pregledamo vsebino vseh petih letnikov, ugotovimo, da je naš list nudil svojim naročnikom, čitateljem in prijateljem veliko število dobrih in koristnih nauk. Mnogo teh nauk je padlo v rodovito zemljo in obrodilo sad, mnogo pa jih je padlo tudi na kamen in ostalo brez uspeha. Kako je lahko umljivo, mislimo pri tem na naše čitatelje — kmete, ki so dovzetni za nauk in na one, ki so nedovzetni, zakrknjeni in starokopitni. Ta delni uspeh pa nas prav nič ne plaši, ker smo prepričani, da bodo sčasoma vidni uspehi onih kmetovalcev, ki so upoštevali naše nauke, odprli oči tudi najzagrizenejšim starokopitnežem, da bodo tudi oni radi čitali naš list in se ravnali po njem. Živimo pač v dvajsetem stoletju t. j. v stoletju velikih napredkov in naglih izprememb in zato upamo, da bo prav kmalu napočil oni čas, ko se ne bo več moglo očitati starokopitništvo našemu kmetu.

Torej, kmetovalci, čitajte naš list, širite ga in priporočajte ga svojim sosedom in prijateljem. Ob enem pa vas prosimo, da storite čimprej svojo dolžnost s tem, da poravnate morebitne zaostanke naročnine in nam dopošljete res skromno naročnino od lir 10.— za leto 1928. V to svrho smo priložili današnji številki naše pošne položnice.

Veliko uspeha v novem letu vošči

Uredništvo »Gospodarskega vestnika«.

V Gorici, dne 1. januarja 1928.

NAROČNIKOM!

Tej številki smo priložili položnice za plačanje naročnine za leto 1928. Ob enem prosimo še ono malo število zamudnikov, ki nam še niso poslali naročnine za leto 1927., da to nemudoma storijo, ker drugače se jim bo list ustavil.

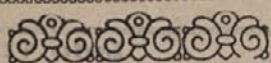
Upravništvo.

P

197/16.1928

P 2.537/1968

ZIVINOREJA

IZGOJA IN NEGOVANJE PUJSKOV.

Svinja nosi tri mesece, tri tedne in tri dni. V prvih dveh mesecih brejosti krmite svinjo sicer obilo, ali krma naj ne bo preveč redilna in močna. Šele po dveh mesecih jo začnemo polagoma bolje krmili in ji polagati bolj močno in redilno hrano. Kot priboljšek mešamo med ostalo krmo žitni zдроб, moko in dobre otrobi, ne smemo pa krmili brejih svinj s krmili, ki napenjajo in rade delajo grižo. Taka krmila so n. pr. riževa moka, fižol, bob, grah in oljate tropine.

Pri skotenju moramo paziti, da odrežemo vsakemu pujsku, čim pride na svet, s čistimi škarjami, ki smo jih prej razkužili v 2 odstotni raztopini kreoline v vodi, popkovo vrstico in sicer 3—4 cm pod popkom. Nato denemo vsakega pujska posebej v koš, v katerega denejo pre malo slame. Koš držimo pogrnjen s plahto, da se pujski ne prehladijo. Posteljico moramo takoj odstraniti, čim jo svinja izpahne, ker drugače je svinja večkrat požre in s tem zadobi lahko tudi grdo razvado, da žre lastne mladiče.

Da svinja, ko leže, mladičev ne pomasti, kar se večkrat dogaja, se mora rabiti za steljo le listje in zelo kratka slama. V tako steljo se mladiči ne morejo zariti in svinja jih lahko opazi. Zelo je tudi priporočljivo napraviti vzporedno ob hlevski steni in sicer v oddaljenosti 20 cm približno toliko visoko ograjo v obliki lestve. V tej ogradi najdejo pujski zavetišče, ko se svinja ulega. Na ta način uidejo nevarnosti, da jih svinja pomasti ali stisne k zidu.

Mnoge svinje ne pustijo sesati pujskom. Največkrat so temu krivi preostri zobje mladičev. Take zobe odščipnemo s kleščami. Pri tem se ni potreba bati, da bi to kaj prašičkom škodilo.

Svinjo ne smemo nekaj dni pred skotitvijo in nekaj dni tudi po njej krmili preobilno in ne preveč z močno krmo. Polagati se ji sme samo lahka prebavljiva krma v obliki obloče. Če je svinja

po skotitvi zaprta in gre le težko blato od nje, ji damo malo pinjenega mleka, ki v takih slučajih dobro pomaga. Šele drugi dan po skotitvi dajemo svinji lahko bolj gosto in trdo hrano. Kot zelo dobra krma za doječe svinje je priporočati ječmen, oves, otrobi, pesa, korenje, na drobno sesekana zelena piča, kuhan krompir, zlasti pa s posnemalnikom posneto sladko mleko.

Ko sesajoči pujski dosežejo starost 2 tednov, se jim začne lahko dajati tudi po malo zavrelega mleka na dan. Korito za mleko pa moramo držati vedno čisto in oprano z vročo vodo. Če pujski vsega mleka, ki smo jim ga donesli, ne popijejo, moramo to mleko takoj s koritom vred odstraniti. Drugače se to mleko skisa, in če pujski tako mleko pijejo, dobijo gotovo grižo, ki je pa zelo nevarna. Če smo opazili, da pujski to mleko radi pijejo, jim začnemo kuhati na mleku malo pšenične moke ali belega kruha. Kmalu potem začnemo te dve primesi, ki so za trajnejše krmljenje pujskov pač predrage, nadomeščati s cenejšimi mokami in z zdrobom, zlasti ječmenovim in ovsenim.

Pujske začnemo odstavljati s petim tednom starosti, ker v šestem tednu se svinja navadno začne zopet pojati. Dobro pa bi bilo pustiti pujske še par tednov sesati, ker mleko od svinje, ki se poja, prav nič ne škodi pujskom. Vsekakor se z zgodnjo odstavitvijo čuva svinja, da ne oslabi, ali prezgodaj odstavljani pujski se nikdar tako lepo ne razvijejo, kakor oni, ki so bolj dolgo sesali. Ko odstavljamo pujske, jih takrat obilnejše krmimo, a svinji za nekaj dni odtegnemo nekaj krme, da ji mlečnost lažje preneha.

Po odstavljanju krmimo pujske z ječmenovim, ovsenim ali tudi koruznim zdrobom, ki ga skuhamo na sladkem posnetem mleku iz posnemalnika. Hrana, ki jo dajemo pujskom mora biti različna. Zlasti jim ne smemo dajati samo kuhanega krompirja in fižola, ker ta

hranila vsebujejo premalo onih snovi, ki so potrebna za raščo kosti. Tako enostransko krmljenje povzročuje rado kostolomnico.

Ur.

—:—

O IZREJI TELET.

Ko se je tele storilo in postalo suho, je priporočljivo takoj ga podojiti. Če pustimo namreč po storitvi tele predolgo brez hrane, sesa potem prepogoltno ter porabi preveč mleka, kar teletu škodi. Na noben način se pa ne sme prvo mleko, tako zvano kolostralno mleko, teletu odtegniti. To mleko vsebuje namreč mnogo takih snovi, ki teletu želodec očistijo od smolnatega blata, ki ga takrat telečji želodec in črevesje obilo vsebuje. Mlado mleko vsebuje tudi veliko lahko prebavljive beljakovine, ki povzroča, da se tako mleko pri kuhanju zje.

V prvih dneh po storitvi ima tele zelo majhen želodec, ki ne drži več kakor 1 liter mleka. Če bi se torej tele pustilo sesati samo dvakrat na dan, bi dnevno použilo samo 2 litra mleka, a bi se kljub temu presesalo in seveda obolelo na prebavnih organih. Zato moramo mlado tele podojiti 4 do 5 krat na dan. Ob enem pa moramo skrbeti, da tele ne dobi več kakor 4 litre mleka dnevno. To dosežemo s tem, da ga pustimo sesati samo na enem ali največ dveh siskih. Ostale siske izmolzimo. Do drugega tedna se telečji želodec tako poveča, da zamore pri samo enkratni podojitvi na dan vzeti 6 litrov mleka vase.

Po dveh do treh tednih se tele navadno odstavi in se mu začne dajati mleko piti iz golide. Golida seveda mora biti vedno popolnoma snažna in čista in mleko mora biti popolnoma sveže, komaj pomolženo in toplo. Če se golida dovoljno z vročo vodo ne pere, dobi tele gotovo grižo. Količina mleka, ki se teletu dnevno daje, se začne polagoma vedno večati tako, da doseže v petem in šestem tednu od 1/6 do 1/5 žive teže teleta. Če tele tehtja n. pr. 50 kg, mu pričiče po gornjem računu 8–10 litrov

mleka dnevno. Neplemenska in telela manj vrednih pasem in taka, ki se morajo pozneje zadovoljiti s slabšo krmom, dobijo navadno manj mleka. Kdor pa hoče doseči lepo plemensko živino v svojem hlevu, ne sme z mlekom štediti. Če se teletu daje več mleka, se s tem ne pospešuje samo rašča mladega živinčeta, ampak se tudi napravi telečji želodec sposoben, da zamore pozneje izrabiti večje količine močne krme bolje in popolnejše.

Krmljenje telet moramo tako urediti in usmeriti, da ostane telečje meso dolgo sočno. Večkrat se pa po petem in šestem tednu kar na mah preneha z dojenjem in se tele začne krmiti s senom in z drugimi krmili. Telečji želodec pa tega naglega menjanja ne prenese in tele postane suho in meso trdo in malo sočno. Tele ne napreduje več, ampak nazaduje in postaja lažje. Tudi če se daje manj in ne tako dolgo mleko teletu, se vendar ne sme na ta način prenehati s krmljenjem, ampak se mora le počasi preiti iz mlečne hrane na drugo krmno. To se najlažje stori s tem, da se med mleko meša vedno več vode, ali pa še bolje s posnemalnikom posnetega mleka. Z osmim tednom, a ne prej, se teletu mleko polagoma popolnoma odtegne.

Pri izgoji hitro dozorelih plemenskih živali boljših in plemenitejših pasem, se šele po sedmem tednu začne mešati med mleko posneto mleko iz posnemalnika. Računa se, da imajo 4 litri posnetega mleka toliko hranilne vrednosti kakor en liter polnega in neposnetega mleka.

Samo ob sebi se pa razume, da je treba že prej navaditi tele na seno in ovseni ali ječmenov zdrob. Ti dve krmi se mu začneta polagati lahko že v starosti dveh tednov v malih količinah.

Zelo priporočljivo je navaditi tele prav zgodaj na lanene pogače in orehove trepine. Seveda se te dve krmi v začetku smeja polagati le v prav malih količinah. Oves, pogače in dobro seno so glavna krmila za mlade junice in junce v prvem letu njihove starosti. Štedenje s krmom v prvem letu je zelo napačno. Naj se pozneje živali še tako obilo in dobro

krmijo, se ne more nikdar izguba, ki jo je ulrpela žival s slabo krmno v zgodnji mladosti, nadomestiti.

Od prvega leta naprej se lahko popolnoma preneha s polaganjem močnih krmil, le seno seveda mora biti dobro in pravočasno pokošeno. Nikakor pa ne smejo junice postati predebele, ker jim v tem slučaju poslano mlečne žleze tolste in ostrmijo. Isto se zgodi tudi s spolnimi organi, zlasti z jajčnikom in junice se nočejo pojati. Torej močno krmljenje živali v drugem letu starosti je negospodarsko in tudi nepravilno.

Junice je pripustiti k biku, ko so dovolj dorastle, ker je znano, da med brejostjo junice le malo ali skoraj nič ne rastejo. Nekateri mislijo nadomestiti to zgubo na rašči radi prezgodnje brejosti s poznejšim obilnim krmjenjem. To se tudi deloma doseže, ali nikdar popolnoma. Zato ne spuščajte junic pred 1 in 1/2 letom k biku!

Kmetovalci! Poskušajte ravnati se pri izgoji telet po teh pravilih in doma izrejena živina bo delala čast vašim hlevom.

II.

—:—

Živinozdravnik Josip Gerbic:

VODENCI NA JETRIH PRAŠIČA IN IKRE.

Sedaj v času zakola prašičev opazajo klavci včasih različne bolezenske izpremembe v notranjih delih prašiča, a jim ne polagajo velike pažnje. Sicer je postavno določen živinozdravniški pregled, pa vseeno, vem, ne bo škodovalo nekaj pouka v tem oziru.

Zelo pogostokrat najdejo klavci na jetrih prašiča, pa tudi na pljučih in mretni kakor grah, oreh, jajce in še celo ko otročja glava velike mehurje, tako zvane vodence. Kaj je to prav za prav? Ako bi tak-le mehur, znanstveno imenovan chinokok, prerezali, bi nam kar siknila neka tekočina iz tega vodenca. In ako bi še malo pobrskali po takem prerezanem vodencu, bi prav z lahkoto potegnili iz te rane še drugi mehurček. V tem me-

hurčku pa bi našli kakor proso veliko zrnice in to zrnice ni nič drugega nego — glavica bodoče pasje trakulje! Ako požro psi take vodence, se jim napravi v črevesu prav majčkena trakulja, lopušnik imenovana. V tej trakulji se potem zaležejo jajčka, ki prihajajo z blatom vred od psa. Ako zaidejo ta jajčka v kako drugo žival ali pa človeka, se narede sčasoma iz jajček na jetrih ali pa drugih notranjih organih mehurji — vodenci. V Islandiji umrje baje vsaki deseti človek na vodencih. Pri nas ni ta bolezen pri človeku niti zdaleka tako razvita.

Sicer niso ti jetrni vodenci človeku posredno nevarni, lahko bi jih z mirno vestjo pojedel, ako bi se človeku ne bil poprej od gnusa obrnil želodec. Pač pa zamorejo ti vodenci, ako jih požre pes, v istem razvili pasjo trakuljo, lopušnik imenovano, kot smo že poprej povedali. Nekateri pasjerejci imajo to grdo navado, posebno gospodski ljudje, da dajo hrano svojemu psu na krožniku, kar je silno nagnušno, ako pomislimo, da se je pes morda ravnokar oblikoval pod repom in si morebiti na ta način pritisnil na gobec jajčka pasje trakulje, katere grede od psa potom blata. Ta jajčka zamore pes oddati na krožnik, kateri služi potem za hrano človeku. Ako bi človek taka-le jajčka zaužil, bi se mu v jetrih naredili vodenci, ki zamorejo provzročiti prav hude jetrne bolezni.

Ne dovolite tudi, da bi se otroci igrali s psi, kajti pes otroka prav rad obliže po obrazu. Torej ti jetrni vodenci niso posredno prenosljivi na človeka, pač pa provzročajo pri psu trakuljo in od psa potom blata odšla jajčka zamorejo tudi pri človeku provzročiti vodence ali ehinokoke.

Kaj naj naredi klavec, ako najde v prašiču vodence? Klavec naj te vodence ne prereže kar tja v en dan, tako da izteče ta nagnusna tekočina po mesu, nego naj jih lepo izreže in izlušči, ne da bi jih poprej preklal. Naj jih potem ne vrže psu v hrano, nego naj da te vodence globoko zakopati v zemljo.

Precej je znana našim klavcem še druga bolezen prašiča, to so ikre v me-

su, beli prozorni mehurčki, napolnjeni s tekočino, veliki ko konoplino zrno. V teh mehurčkih, kateri se dajo iz mesa lepo izluščiti, se nahaja bela pikica. Ta bela pikica se nam pokaže takoj ob rahlem pritisku na mehurček ko majhna glavica — bodoče človeške trakulje. Navadno nam mehurček takoj poči ob še tako rahlem pritisku in nam ni mogoče podvzeti natančnega opazovanja glavičice. Poskusimo pa izluščeno ikro vreči nekoliko časa v osoljeno vodo, ter to vodo nekoliko segreti in sedaj šele ponovimo poskus, ter pritisnimo na ikro, katera pridobi na odpornosti in prikazala se nam bo glavica še ne razvite trakulje.

Največkrat najdemo ikre na mesu, ko klavec prašiču lušči špeh, pa tudi pod jezikom, nadalje v srčni miškulaturi in tudi v preponi jih najdemo zelo pogostokrat. Pri močno ikrastem prašiču je vse meso posejano z ikrami. Ako bi človek zaužil premalo kuhano ali slabo pečeno meso ikrastega prašiča, bi se v

človeku zaplodila trakulja. Pri na majhne koščke zrezanem mesu se ni bati, da bi se jajček pri kuhanju ali pa pečenju ne zamoril, pač pa je to možno, ako ikrasto meso pečemo v debelejšem kosu.

Ako torej človek pojè še živo ikro v mesu prašiča, se v njem zaplodi trakulja. V zadnjih členkih te trakulje se izležejo drobna jajčka, katera gredo potom blata od človeka. Ako prašič požre takole blato, se v njem zaplode iz teh jajček poprej opisane ikre.

Tako se prenaša trakulja od prašiča na človeka in potem človeškega blata spet na prašiča.

Obramba bi obstojala v tem, da ne jemo ikrastega mesa. Paziti pa je treba tudi, da pridejo človeški odpadki v higijenična stranišča in ne puščajmo, da letajo na vasi prašiči povsod okolu, imejmo jih rajši v ograjenem prostoru.

Ikre zamoremo opazati tudi pri govedu in teletu, ali o tem kdaj prihodnjič.

—:—

POLJEDELSTVO.

KAJ NI PRAV?

Pod tem naslovom hoče naš list skozi celo leto z jednatimi stavki opozoriti svoje čitatelje na one napake, ki jih naš kmet največ dela. Da bo pa ta članek preglednejši, hočemo snov tega članka tako podeliti, da se bodo ti posamezni stavki v vsaki številki lista nanašali na drugo panogo kmetijstva. Tako začnemo v tej številki s poljedelstvom.

Pridelovali na eni in isti njivi leto za letom isti pridelek. — Puščati njive čez zimo nepreorane. — Če se žitna strnišča takoj po požetju žita ne preorjejo. — Če se iz plitvega oranja preide hitro in ne polagoma na globoko oranje. — Puščati dolgo časa na njive izvožen gnoj v nepokritih kupih. — Ne sejati koruze v pravih vrstah. — Sejati žito in koruzo brez predhodnega luženja z »Uspulu-

nom« ali galico. — Ne izbirati koruze in krompirja za seme že na njivi. — Prerezovati koruzi vrhove, še preden dozori. — Zvoziti izkopani krompir, ne da bi ga osušili in osnažili od prsti, v shrambe. — Opustiti škropljenje krompirjevice z modro galico in apnom. — Izkopati krompir prezgodaj, ko je krompirjevica še zelena. — Saditi krompir pregloboko in pregosto. — Hraniti krompir v pretoplenu ali premrzlem prostoru. — Če se krompir v shrambi večkrat ne prevrže in prebere. — Saditi krompir, ki je napravil že v shrambi ko grah debele gomoljčke. — Če pridejo umetna gnojila v dotiko s posajenimi gomolji. — Rezati krompir šele tik pred saditvijo mesto nekaj dni poprej. — Če si imel par let zadrugoma slabo letino krompirja in če rabiš kljub temu še nadalje svoje lastno seme, ne da bi menjal. — Ne izčistiti iz žitnih semen graščice in semena drugih plevelov. —

Sejati deteljo prezgodaj, ko se je bati še slane. — Gledati pri nakupu deteljnega semena več na ceno kakor na kokovost semena. — Sejati deteljo prereditko. — Ako se seje med deteljo nekaj ovsa ali kakega drugega žita, pustiti, da potem to žito dozori. — Voziti na deteljišča obilo gnojnice. — Ne zatreti takoj predenice, čim se pojavi. — Ne preorati opešnih deteljišč, ampak pustiti jih, da se same zaledinijo ter poslanejo nava-

den travnik. — Sejati lucerno na močno vlažna zemljišča. — Ne polrositi deteljišč s superfosfatom, Thomasovo žlindro in pepelom. — Kositi deteljo prekasno, ko preveč oleseni. — Ne razkužiti fižola takoj po spravljanju v shrambe z žveplenim ogljikom, kakor je bilo priporočeno v našem listu za pobijanje fižolarja. — Ne porezati koruze s snehljivimi klasi.

Uredništvo.

KLETARSTVO.

ČE SE VINO »VLEČE« IN ČE VINO ZAVRE.

Marsikateremu čitatelju se bo morda čudno zdelo, da pišem letos, in zlasti še pozimi, o teh dveh boleznih, na katerih obolijo le bolj šibka vina in še takrat navadno le ob poletni vročini. To je tudi res, toda letošnje leto tvori izjemo, kar sem ugotovil v svoji lastni praksi. Precej ljudi se je namreč pri meni oglasilo za svet, kako pomagati takemu vinu. Zato sem se namenil pisati nekaj obširnejše o teh dveh vinskih boleznih.

O vlečljivosti vina.

To bolezen spoznamo po sledečih znakih: Obolelo vino ne teče več glasno in zvoneče, ampak se vleče kakor slina in teče tiho kakor olje. V začetku bolezni se vlečljivost komaj opazi, ali pozneje poslano vino lahko tako močno vlečljivo, da se vleče kakor med. Ko vino zbolí, postane včasih motno, včasih pa ostane ravno tako čisto, kakor je prej bilo. Vinski okus tudi trpi, ker je vino zoperno in lepivo, kakor ricinusovo olje. Navadno opažamo tudi, da obolelo vino več ali manj cikne.

Vzrokov tej vinski bolezni je več. V najštevilnejših slučajih povzročuje to bolezen glivica, katero je odkril znani učenjak Pasteur in ji dal ime *Bacillus viscosus*. Ta glivica je neznansko majhna. V načinu življenja se razlikuje od drugih vinu škodljivih glivic, da ne mara zraka.

Te njene lastnosti se pa tudi okoristimo, ko obolelo vino zdravimo s tem, da ga pretočimo in močno prezračimo. Poleg omenjene glivice povzročujejo vlečljivost še druge, kakor n. pr. *Bacterium mannitolpceum*, ki drugače povzroča mlečno skisanje vina. Nadalje še neka glivica, ki se v znanstvu *Dematium pollulans* imenuje in ki živi drugače v trsnem soku, solzečem se spomladi iz obrezanih trt. Večkrat se vlečejo tudi vina, ki so zavrela, ker glavna glivica, ki povzroča zavrelico, je tudi v stanu napraviti vino vlečljivo.

Sredstva, ki to bolezen preprečujejo, so ta-le: Deti v vino 10—12 g metabisulfitu nekaj dni pred prvim pretakanjem ali še bolje ob trgatvi. Če vsebuje vino premalo vinske kisline, je treba to dodati v obliki vinske ali citronske kisline, ker vina, ki so bogata na kislini, ne bodo nikdar postala vlečljiva. Vino moremo ob pravem času pretočiti in na noben način ne smemo odlašati s prvim pretakanjem več kakor do polovice januarja. Pri pretakanju je vino dobro prezračiti in sod zažveplati.

Če je vino že obolelo, tedaj ga zdravimo tako-le: V vino denemo 12 g metabisulfitu na vsak hl vina. Nato ga čez nekaj dni pretočimo in ob enem močno prezračimo ter razbijemo z metlico ali s sitom. Pretočenemu vinu dodamo 50—150 g vinske kisline in morebiti tudi 10 g tanina na vsak hl vina. Nato pustimo vino pri miru in vlečljivost

bo kmalu ponehala. Če je pa vino še bolj trdovratno vlečljivo in mu gornji lekovi niso pomagali, ga čistimo s špansko zemljo. Čiščenje s špansko zemljo se izvrši na sledeči način: Vzemimo 200 g španske zemlje v kosih na vsak hl vina. Odmerjeno in stehfano špansko zemljo denemo v brenfač in zlijemo nanjo nekaj čiste vode. Drugi dan odlijemo previdno vodo, zemljo pa z rokami močno zmečkamo in premikaslamo. Ko smo to storili, zlijemo na to zmečkano zemljo nekaj vina in vse skupaj dobro premešamo. Končno zlijemo to v vino v sodu in dobro premešamo s palico vino v njem. Čez par dni bo vino čisto in vlečljivost bo popolnoma izginila. V osmih dneh potem pretočimo vino ponovno.

O zavrelci.

Zavrelca ali birsa je zelo huda vinska bolezen, katere se vsak vinogradnik zelo boji. To radi tega, ker obolelo vino postane skoraj neuporabno in ga je le težko in z velikimi stroški popraviti, da postane zopet vsaj za silo pitno. Zavrelo vino povzročujejo navadno različne glivice, ki se pojavijo v vinu posamezno ali pa vse hkratu. Te glivice so: *Bacterium tartarophthorum*, *Bacterium mannito-poeum*, *Bacillus viscosus* itd. Prvo imenovana glivica ima to lastnost, da razkroja vinsko kislino in vinski kamen v octovo kislino in ogljikov plin. Poleg tega pa razkroji ta glivica glicerin, ki se nahaja v vsakem vinu v octovo kislino in propijensko kislino. Druga glivica ima to moč, da razkroji sladkor v vinu, ali tudi še v moštu v manit in v octovo kislino. Ob enem pa nastane v vinu posebna kemična spojina, ki se v kemiji imenuje acetaamid. Ta snov ima oni neprijetni in v ustih dolgotrajno neprijetni okus, ki sliči onemu, ki ga ima mišja scalnica. Večkrat se pridruži tema dvema bakterijama še *Bacillus viscosus*, ki povzroča vlečljivost vina.

Obolelo vino spoznamo po tem, da je postalo motno in močno megleno. Če ga zlijemo v kozarec, se po vinu vali megla. Če poskušamo tako vino učistiti

s katerimkoli sredstvom razven z filtriranjem, se nam to ne posreči. Okus vina je neprijeten, gnil in smrdi po mišji scalnici. Tudi okus je zelo trdovraten, in ga je le v redkih slučajih mogoče vsaj deloma odpraviti z eponitom iz vina. Kakor rečeno, ta okus noče dolgo iz ust pivca izginiti. Drugače je ta okus tako značilen, da ga vsak takoj spozna, če je kdaj prej poskušal zavrelico. Zavrelo vino navadno tudi cikne. To radi delovanja bakterij, ki — kakor že omenjeno — proizvajajo octovo kislino. Naravne vinske kisline pa popolnoma razpadejo. Tako razpade tudi grampa, če jo je sod imel.

Kot preprečujoče sredstvo proti tej hudi bolezni je imenovati v prvi vrsti redno zadimljenje sodov, ali pa še bolje dodatek metabisulfita, ki ga dodamo moštu, še preden je začel kipeči, ali pa pozneje v vino. Paziti je tudi na čistost posode in pri lrgalvi na grozdje, da ne mešamo gnilega med zdravo. Veliko pozornost je obrniti tudi rednemu in hitremu pokipenju mošta z uporabo amonijevega fosfata ali pa metabisulfita in po možnosti tudi z uporabo umelnih kipelnih glivic.

Za časa kipenja in do prvega pretakanja in sploh čez zimo je držati klet toplo. To je potrebno, da vino dobro dozori. Kdor dela drugače, se mu vina pozimijo res dobro in kmalu učistijo, ali spomladi, ko postane zopet toplo, bo razočaran, ker vina se mu bodo zopet zmotila in začela kipeči. Tako kipenje pa lahko postane nevarno, zlasti v kasni spomladi. Letos, ko je še mnogo vin sladkih, se pa mora posebno paziti, da bo klet topla. Drugače bodo vina ostala sladka in se bodo poleti pokvarila.

Zavrelico je težko ozdraviti, zlasti če je bolezen napredovala. V začetku bolezni pomaga takojšnji dodatek 15 g metabisulfita in za tem filtriranje. Priporočljivo je tudi dodati vinu 100—200 g vinske kisline ali pa 50—100 g citronske kisline. Neprijeten okus je skušali odpraviti z 100—150 g eponita na hl.

Just Ušaj.

VINOGRADNIŠTVO.

KAJ PIŠE V LETU 1854. ZNANI AMPELOGRAF FRANC TRUMMER O VRHPOLJSKI ČRNINI IN PIKOLITU?

Znani ampelograf (širokovnjak v spoznavanju raznih trtnih vrst) Franc Trummer piše v neki stari knjigi, ki je izšla leta 1854. v Gradcu, o vrhpoljski črnini sledeče:

»Ta trta ima sledeča imena: V Iliriji Vrhpoljka, na Hrvaškem Prava črnina in na Vipavskem pravijo vinu iz nje »Kindermacher-Wein«. (Op. ured.: Tako ji ne pravijo morebiti radi tega — kar se pri nas navadno napačno razume — da bi to vino pospeševalo »moško moč«, ampak radi tega, ker napravi iz pivca, ki se tega vina preveč navleče — »šibkega otroka«).

Trta raste srednjemočno, je trpežna, ima debel in močno temen les, ki je nagosto posejan s črnimi pikami. Rozge so gostočlenovite. Listi so podolgasti, tenki, petokrpi, kratko narezani in imajo vrhne zobe dolge in špičaste. Listi, ki imajo kratke peclje, so gladki, temno zeleni in v jeseni močno pordečijo. Grozdi imajo podolgaste peclje, jagode so neenako velike, črnoplave in pikčaste, debelo-kožnate, sladke in sočne.

To trto sadijo v Vrhpolju pri Vipavi že od nekdaj. Vino daje ta trta zelo dobro in odlično. Zato prištevajo to trto

k najplemenitejšim domačim vrstam. Trta je sicer rodovitna, toda radi svojih redkojagodastih grozdov daje le malo vina.

Tako piše torej ta stara knjiga o vrhpoljski črnini. Če ni vse tako, pa naj se oglasi kak Vrhpoljčan v našem listu.

O pikolitu pa piše tako-le:

Pikolit je trta šibke rasti in ima temnorjav, tenek, redkočlenovit in kakor od saj očrnel les.

Listi so podolgasti, precej veliki, globoko narezani. Vrhni srednji zob je zelo dolg in špičast. Glavno listno rebro je do polovice lista rdečkasto. Listni pecelj je plavkasto rdeč.

Grozd je srednje velik, podolgast in ima dolg plavkast pecelj. Jagode so drobne in tako prozorne, da se v njih vidi seme. Jagodna kožica je tanka, zlatorumena in na solnčni strani rjava.

Jagode se v dobrih letih že v vinogradu posušijo ter ličijo potem rozinam. Iz tega grozda se je potem napravljalo zelo odlično namizno in desertno vino, ki je slovelo daleč po Italiji in Avstriji. Pili so ga celo na kraljevskih pojedinah.

Ker pikolit zelo malo rodi in ker je močno podvržen osipanju jagod po cvetenju, se je ta trta popolnoma opustila. Tu pa tam ima še kdo kako trto v svojem vinogradu in v spomin nekdanje slave tej trti, sem zapisal teh par vrstic o njej.

J. U.

SADJARSTVO

IZBERA SADNIH VRST.

Ob priliki drugega sadjarskega kongresa v romanskem mestu Lugo, dne 12. in 13. septembra l. 1927. je ravnatelj kmetijskega poštovalnega urada gosp. dr. Marani imel predavanje o pravilni izbiri sadnih vrst. Ker je snov, o kateri je ta priznani širokovnjak govoril, zelo važna, sem sklenil, da vsebino tega predavanja

na kratko razložim tudi našim sadjarjem.

Predavatelj je v prvi vrsti poudarjal, da uspeh nasada in njegova rodovitnost nista odvisna toliko od kemičnega sestava zemljišča, ampak veliko več od fizikalnih lastnosti zemlje. To se pravi z drugimi besedami, da rodovitnost in uspevanje nasada več zavisi od tega, kakšna je zemlja, na kateri se nahaja, ali je trda ali je rahla, ali hladna ali topla,

ali je za vodo prepustna ali ne, kakor pa od tega, ali je zemlja močna, ali je pa pusta in revna na hranilnih snoveh. Dokaz, da je res tako, nam nudijo zemlje v romanski pokrajini. Te zemlje, v katerih sadje tako odlično uspeva, so zelo revne na rastlinskih redilnih snoveh, kar so dokazale številne kemične analize dotičnih zemljišč. Tako n. pr. ne uspeva breskev v težkih in močnih fleh, dočim se v taki zemlji češplja in sliva zelo dobro počutita. Predavatelj je tudi omenil ta-le primer: V srednje težkih in na hranilnih snoveh revnih fleh uspeva češplja zelo dobro, dočim trpi breskev v takih fleh na bledici in le malo rodi in raste. Iz tega sklepamo, da vlaga v spodnjih zemljskih plasteh nima za češplje nobenega slabega vpliva, dočim breskev v taki zemlji ne uspeva.

Z ozirom na fizikalne lastnosti zemlje moramo torej pripomniti sledeče:

1. V težka in ilovnata zemljišča, bodisi v ravnini, bodisi v brdovitih legah je saditi rajši češpljo, kakor breskev, ki v takih fleh ne uspeva.

2. V srednjeležkih in neveznih fleh v ravnini je gojiti breskve.

3. V neveznih in globokih fleh v ravnini se lahko goji vse sadno drevje.

4. Na zemljiščih v ravninah, ki imajo mnogo vlage v spodnjih zemeljskih plasteh, je gojiti le češplje.

5. V leporastih in suhih zemljah, kakor jih imamo v brdovitih legah na Gorškem, moramo gojiti one sorte, ki zgozdaj rodijo.

6. V težkih zemljah, ki imajo sposobnost zadrževati mnogo vlage, moramo gojiti le srednje in kasno zoreče sadne vrste.

Glede na podlage, na katere so drevesa cepljena, moramo pomniti sledeče:

Za hruške: a) v močnih, hladnih in globokih fleh je saditi hruške, ki so bile cepljene na kulinjo;

b) v laporastih, apnenih in suhih fleh je saditi hruške cepljene izključno le na divjako.

Za breskve: a) za hladna, močna in globoka tla je rabiti za podlago breskev;

b) za kamenita in suha tla je rabiti kot podlago mandelj;

c) za močno vlažna zemljišča, ki so že tako za nasade breskev le zelo malo vredna, je rabiti za podlago breskvam cimboru sv. Ivana (S. Jullien).

Za črešnje: a) za drevesa, ki bodo stala v srednjevlažnih, globokih in srednje težkih fleh in kadar se želi, da bodo drevesa postala velika, je rabiti za podlago črešnjam divjo črešnjo;

b) za bolj pusta in kamenita tla in kadar se želi, da drevo ne bo poslalo previsoko in preveliko, je rabiti pa kršeljiko,

Za marelice: a) za globoka, hladna in srednje težka tla je rabiti divjo češpljo, cimboru sv. Ivana;

b) za suha in kamenita tla je pa rabiti marelico ali pa mandelj.

Tudi podnebje vpliva odločujoče pri izbori sadnih vrst. Veter povzročuje odpadanje sadu od jabolane, hruške in češplje. Češplje, marelice, breskve in črešnje je gojiti v takih krajih, kjer se ni bati poznih spomladanskih mrazov in slanih zračnih mas.

To so glavna pravila, ki jih je kongres v tem pogledu sprejel.

Ker se je spoznalo, da si marsikateri naši sadjarji in zlasti oni, ki so bili na poučnem izletu v Massalombardi, želijo nasaditi to leto slive Burbank, in radi tega, ker v naši drevesnici nimajo dovoljno drevesc te vrste na razpolago, se je odločil kmelijski urad v Gorici, da bo proti prednaročilu preskrbel od drugod potrebno število drevesc te vrste ter jih razdelil po lastni ceni med naročnike.

P. Vallig.

—:—

ZIMSKA OPRAVILA V SADOVNJAKU.

Marsikomu se bo morda čudno zdelo, da je tudi pozimi, ko pridea spi, dela in opravila v sadovnjaku. Za napravo novih sadovnjakov, za obrezovanje dreves je še čas. Ne o teh delih, ampak o drugih, tudi zelo važnih opravilih želim izpregovoriti par besed v januarski številki tega lista. Prav v tem mesecu je naj-

ugodnejši čas, da si sadjar z gotovimi opfavlili in deli v sadovnjaku zagolovi dobro letino. — Že večkrat sem pisal v tem listu, da je borba proti škodljivcem rastlinske in tudi živalske naravi, ki preprečuje pojav škodljivcev dosti lažje izvršljiva in mnogo uspešnejša, kakor pa zdravljenje že pojavljene bolezni in zatiranje že pojavljenih škodljivcev. Zdaj je torej čas, ki je najbolj ugoden za dela, ki so potrebna v to svrhu. Ta dela so:

Pri breskvah. Znano je, da so poleli podvržene breskve kodravosti listja in odpadanju komaj zarojenega sadu, kateri bolezni so tudi zelo podvržene češplje, pri katerih se »rožiči« in napihne sad. Obolele češplje ostanejo na drevesu in se posušijo, ali pa tudi odpadejo. Obolelo breskovo listje pordeči nekoliko in se skroviči. Bolezen povzročuje glivica, ki jo v znanstvu imenujejo *Exoascus deformans*. Proti tej bolezni pomaga najbolj škropljenje drevja v januarju s 3–4% raztopino modre galice in apna v vodi, kakor se rabi v vinogradu proti peronospori. Najbolj primerno vreme za škropljenje je južno toda brez dežja. To škropljenje je ponoviti najmanj še enkrat v februarju ali marcu. Še boljše in pravilnejše je pa škropiti trikrat in sicer se v tem slučaju zadnjikrat škropi, preden začne drevje poganjati. Z namenom, da se moč brozge pojača, je priporočljivo dodati brozgi na vsakih sto litrov $\frac{1}{4}$ kg salmijaka (cloruro ammonico). Kakor smo opazili v Romaniji o priliki našega izleta, rabijo tam večkrat mesto modre galice isto količino železnega vi-

trijola (solfato di ferro). Izgleda, da je uporaba te snovi mesto modre galice isto tako uspešna in seveda tudi cenejša. Ponavljam še enkrat, da je to zimsko škropljenje proti kodravosti listja in odpadanju sadu najbolj uspešno in da se pod nobenim pogojem ne sme opustiti.

Pri hruškah in jablanah. Hruške in jablane so tudi zelo potrebne škropljenja pozimi. Poprej je pa potrebno odžagati vse suhe in obolele veje ter one, ki sloje na nepravem mestu. Nato se z dobro in močno ščetko iz jeklenih žic ostržejo in očistijo deblo in veje od mahu in lišaja. Ko so se ta opravila izvršila, se drevje poškropi z 10–12% raztopino Antiparassita ali pa z 6–12% raztopino Ibernola v vodi. Antiparassit, ki je izdelek deželnega kulturnega tehničnega urada v Tridentu, se rabi tudi za škropljenje breskev in sicer v 6–7% raztopini. To sredstvo je izborno sredstvo proti vsem boleznim, ki napadajo drevje.

Stara drevesa: hruška, jablan, kakor tudi breskev in marelica prav dobro prenesejo brez vsake škode tudi škropljenje z raztopino železne galice v vodi. Za hruške in jabolka se vzame 5 kg železne galice, a za breskve in marelice pa 3 kg te snovi. Železna galica ne deluje samo preprečujoče na bolezni, ampak tudi krepki drevo. Pomazanje drevja s samim apnom v vodi nima nikdar tiste moči kakor modra galica in železna galica, zlasti pa če se izvrši, kakor je pri nas v navadi, prekasno in površno.

(Nadalje prihodnjič.) P. Vallig.

—:—

ČEBELARSTVO.

KAKO POMAGATI NA VIDEZ MRTVI ČEBELNI DRUŽINI?

Celo pri najbolj skrbnem vzimljenju se lahko zgodi, da je ta ali ona družina prezgodaj porabila svojo zalogo medu. Kakor hitro zmanjka kaki čebelni družini med, se vržejo čebele na zalego in jo pomečejo iz panja ter poližejo hranilni sok, ki je bil pripravljen za zalego.

Če ni vreme premrzlo, spoznamo po letanju čebel, da jim primanjkuje med. Lačne čebele namreč zletijo ko puščica naravnost iz panja. Čebele pa, ki letijo n. pr. po vodo, obletajo nekaj časa panj, preden odletijo. Če je v panju lakota posebno huda, prihajajo čebele iz panja, pa ne odletijo, ampak padejo na tla pred panj in se ne morejo več dvigniti. Če de-

nemo uho k panju, čujemo v panju eno posebno šumenje čebel, ki je podobno onemu, ki ga čujemo v panjih kmalu po odstranitvi matice, ko si čebele še niso prav na jasnem, kaj je z matico. Ako pogledamo na dno panja, vidimo tam mrtvo zalego, ličinke in umirajoče čebele. Zmrvljene voščine na dnu panja so tudi znak lakote, ker v hudi sili čebele začnejo gristi tudi satnike.

Ako je mraz in kaže toplomer pod ničlo, ne vidimo seveda čebel niti izletati in niti ne laziti v bližini žrela, ker so popadale od lakote oslabele čebele na dno panja, kjer umirajo počasne smrti.

Pri panjih z nepremakljivim satjem se prepričamo, če res manjka med, s tem, da prebodemo satnice na onem mestu, kjer se navadno nahaja med s kako tenko palčico ali pa z žico. Če ostane palčica po izvlečenju suha, je znak, da v panju ni medu.

Panju, kateremu primanjkuje med, moramo nemudoma dodati nekaj medu. Če je zunaj dovolj toplo, da čebele lahko brez škode izletijo, je najbolje poprskati

onemogle in na videz mrtve čebele z razredčenim medom. Pri lizanju tega medu se med čebelami poviša toplota in velik del na videz mrtvih čebel se prebudi k novemu življenju. Če je pa mraz in bi izletajoče čebele od mraza pomrle, se čebele ne smejo poškopiti z medom, ker se s tem povzročuje izlet. Ako bi pa samo obesili v bližino čebelnega gnezda polne satnike, bi s tem rešili samo one čebele, ki so še v gnezdu; one pa, ki se nahajajo na fleh, bi od gladu pomrle. Najbolje pa storiš, ako žrelo, seveda ne neprodušno, zapreš in panj neseš v zmerno toplo sobo. Tam odpri panj, deni vanj in sicer v bližino gnezda par polnih satnikov in poškoppi čebele z mlačno mešanico vode in meda. Nato zapri panj in odnesi ga drugi dan na mesto v čebelnjak. Če nimaš medu, si lahko tudi pomagaš s sladkorjem in vodo. V ta namen skuhaj tri kg sladkorja v dveh litrih vode. To raztopino deni, ko bo še nekoliko mlačna, v panj pod čebele.

Ap'is.

—:—

GOSPODARSKI KOLEDAR

JANUAR.

Poljedelstvo: Kdor ni še preoral svojih njiv za pomladno selev, naj ne odlašaja še dalje s tem delom, da ne zamudi popolnoma ugodnega delovanja zmrzali, zraka in vlage na njivsko zemljo. Pomni, da je mraz najboljši orač, preobrne s plugom vse njive, ako li to le dopuščajo še vremenske razmere. — Ponekod je hlevski gnoj že razpeljan po njivah. Ako je gnoj na še nepreoran njivi, ga je lahko raztrositi in podorati. Drugače pa je dobro posuti vse kupe gnoja po njivah z zemljo. Kdor je prisiljen v tem času spravljati hlevski gnoj ven na polje, naj ga navozi v večje kupe, naj ga dobro sllači in pokrije ob straneh in povrhu na gosto in popolnoma z zemljo, da se bolje ohrani in ne izgubi dragocenih rastlinskih redilnih snovi. — Začni pripravljati,

čistiti in odbirati semena za pomladansko selev. Ako nimaš dobrega domačega semena, skrbi že zdaj, da ga dobiš pravočasno. Pazi, da krompir ne zmrzne. V premrzli kleti ga pogrni z vrečami, slamnatimi odejami itd. Če krompir gnije, prebiraj ga večkrat in odstrani gnilega. Enako ravnaj tudi z repo in korenjem. — Zimski čas je zelo primeren tudi za popravo raznega poljskega orodja.

Travništvo: Kjer še ni zapadel sneg in niso zamrznila travniška tla, je sedaj najugodnejši čas branati s travniško brano z mahom poraščene travnike in senožeti ali pa je dobro rastrgati na njih mah z železnimi grabljami. Ves mah pograbi, spravi ga iz travnika proč, uporabi ta za kompost ali pa za nastiljanje živini. Tudi za izboljšave in čiščenje gr-

movja in kamenja travnikov in senožeti je zimski čas najpripravnejši. Na močvirnih in vlagi izpostavljenih travnikih in senožetih je izčistiti in ako potrebno, tudi poglobiti in napraviti nove odtočne jarke. Thomasova žlindra se še vedno lahko troši po travnikih in senožetih.

Živinoreja: V premrzlih hlevih in svinjaki porabijo živali več krmskih redilnih snovi za preizvajanje in ohranitev telesne gorkote. Najprimernejša hlevska toplota za krave in prašiče, za teleta in pajske je pri 15 do 18° C. Konjem, mlademu govedu in ovcam prija tudi nekoliko nižja hlevska gorkota, ako je hlevski zrak suh in je ležišče dobro postlano. Da se lahko prepričamo o vsakokrajni hlevski gorkoti, bi ne smel manjkati v hlevu ali svinjaku toplomer. Hlevski zrak bodi vedno svež in dober. Ako ni v hlevu prezračevalnih naprav, je treba parkrat na dan hlev dobro prezračiti z odpiranjem oken in vrat. Poleg zdravega čistega zraka privoščiti živini tudi dovolj svetlobe, ki more prihajati v hlev le skozi okna s prozornimi šipami, nikakor pa ne skozi okna, ki so zamašena s slamo ali celo z gnojem. — Za nadaljnjo rejo odbranih telet ne odslavlaj prezgodaj in prenašlo. Isto velja tudi za mlade prašičke. Da ostanejo krave dlje časa mlečne in da se okrepijo, jih je pustiti zopet k biku šele čez 2 do 3 mesece po otelitvi. Na kužnem katarju, na spolovilih bolne krave je najprej lečiti in potem šele pripustiti. Ako se ti je vgnezdila v hlev parkljevka in slinovka, drži in ravnaj se točno po navodilih živinozdravnika, da odpraviš to nadlogo čimprej zopet iz hleva. Vsem brejim živalim pokladaj le zdrava in močno brejim ne preveč obimovita krmila. Brejih kobil ne rabi več za preležko vožnjo in pazi, da se ne premočijo in prehladijo. Ako imaš prašiče, ki jih nameravaš še opitati, požuri se s pitanjem. Perutnino imej le v suhem, pred mrazom zavarovanem prostoru. Tudi zavaruj perutnino dobro proti raznim njenim »prijateljem« (lisica, kuna, dihur itd.).

Mlekarsko: Ker se, posebno po Tolminskem, zakolje v tem času največ

letelet, je dana najlepša priložnost oskrbeti se s sirišniki za poznejše pripravljanje domačega sirišča. Strogo je paziti, da ni v kletih za sir premrzlo. Le v primerno topli kleti se more sir razvijati in zoreti. — Mleko krav, ki so obbolele na slinovki in parkljevki, se rado sesede. Smetana se težko podeluje v maslo. Da se pa kuga ne zanese z mlekom na ljudi in da se zabrani njeno razširjanje po tom mleka, se mora mleko, ki je namenjeno za neposredni použitek, prekuhati ali razgrevati nekaj minut pri 85° C (pasteurizirati).

Vinogradništvo: Prekopavamo zemljo za nove nasade. dovažamo gnoj in obrezujemo trte.

Kletarstvo: Pretakamo prvič vino, sačimo drožje in ga sušimo. Okna in vrata držimo zaprta in skrbimo, da bude v kleti toplo. Vinom, ki rjavijo, dodajamo že pred pretakanjem kalijum - metabisulfit. Polne sode redno zalivajmo in prazne pa zakajajmo z žveplom.

Sadjarstvo: Snažimo drevje mahu in lišaja z jekleno ščetko. Osnazeno drevje poškopimo z »antiparassitom«, ki je odlično sredstvo za zimsko pokončevanje raznih sadnih škodljivcev, glivic, mahu in lišaja.

Vrtnarstvo: Ako nismo naročili ali si nismo priskrbeli vrtnega semena že decembra, je treba, da to čimprej storimo. Čas je, pripraviti zimske gredice za vzgojo zgodnjih sadik. V gredice lahko vsejemo v januarju že seme razne zgodnje zelenjave. Ob ugodnem vremenu prekopljimo vrtni ter ga pognojimo s hlevskim gnojem, kjer in kolikor je to potrebno. Tudi nove lehe za šparglje je dobro že zdaj izkopati.

Čebeloreja: V tem mesecu v čebelnjaku ni dela, pač pa ima čebelar zdaj obilo časa na razpolago. Ta čas pa prav koristno izkoristi s tem, da napenja žico v okvirjih, popravlja stare panje in okvirje, ter čita strokovne knjige in časopise. Pripravi naj si vse orodje za poznejšo delo.

DOPISI

IZ RENC.

V oktobrski številki tega lista je bil priobčen članek o hitri vzgoji vinograda knezoškofijskega semenišča v Gorici. Ker vem, da je tak uspeh za lastnika vinograda razveseljav in za druge pa spodbudljiv in poučen, hočem tudi jaz napisati par vrstic o še večjem uspehu, katerega je to leto dosegel Pavel Mozeč, posestnik in zidarski delovodja v Renčah, skupno s svojim očelom.

Meseca prosinca je lastnik povpraševal pri sosedih in prijateljih, ali ima kdo izmed njih morebiti kolči od velikolistnate Riparije in Montikole na prodaj. Te je tudi res dobil. Meseca februarja je pa ta posestnik nabral potrebne cepiče od grganije, malvazije in refoška ter te cepiče zagrebel v pesek. V mesecu marcu je najel dva izborna cepilca iz Bukovice, ki sta mu cepila trte na angleško spajanje. Cepilene kolči so nato odpeljali v Gorico, kjer so jih oddali kaliti v kalilnico nekdanje kmetijske šole v Gorici. Ko so bile te kolči dovoljno kaljene, so šli v sredi aprila po nje in jih zasadili v vinograd in sicer v razdalji od 155×135 cm. Trt je bilo 700.

Od teh 700 trt se je posušilo samo 28 ali 30 in še te edino radi poškodbe po otrocih in črvu, ki jih je ogloidal. Ostale trte so vse lepo pognale. Lahko rečem, da je polovico teh trt pognalo mladiko nad 4 m dolgo, druge trte so pognale mladike od 1–3 m dolge in le redkokatera je dosegla samo pol metra.

Jame za zasajenje so bile tri tedne pred zasaditvijo skopane. Pri sadenju so prisuli k vsaki trti po par lopat komposta, kateri je bil svoječasno oblit z gnojnicco in pa po ene srednje vile udelanega gnoja. Vinograd se nahaja v vznožju tako zvane »gmajne« pod Velikim vrhom in ima prav rdečo kraško zemljo.

Skoraj enak uspeh je dosegel mizar in posestnik Černe iz Gradišča.

Zato priporočamo vsakemu vinogradniku, ki namerava nanovo napraviti kak vinograd, naj si sam preskrbi potrebnih cepljenk, ker cepljenje je pač lahko izvršljivo delo, za katero ni potreba bogve kakšne vaje in učenosti. S tem bo dosegel sledeče važne prednosti: 1. najhitrejšo vzpostavitev vinograda, 2. gotovost, da bo vršla podlage in cepiča ona, kakor je želel, 3. vzpostavitev ga bo manj stala. Isto tako bi bilo tudi zelo priporočljivo, da bi si vsak posestnik sam vzgojil potrebno število sadnih drevesc.

Opazil sem, da se pri nas in tudi po sosednih vaseh kmetovalci jako zanimajo za nove breskove nasade. Vendar je pa to zanimanje še vedno premajhno, ker naš kmet se ne more še prav sprijazniti z mislijo, da mora biti trta zase, sadje zase in njiva zase, ampak sadi vse mešano.

Pri sklepu teh vrstic, izražam še željo, da bi kdo izmed naših strokovnjakov morda gosp. dr. Vallig, napisal kako malo knjižico o modernem sadjarstvu, katero bi gotovo naši kmetovalci z veseljem sprejeli in čitali.

J. Stepančič.

Opomba uredništva: Takih dopisov iz raznih krajev si je uredništvo že večkrat želelo. Zato naprošamo, zlasti naprednejše kmetovalce, da nam dopišljejo tu pa tam kak dopis gospodarske in informativne vsebine, ki jih bomo vedno radi priobčevali.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI.

1. — L. I. v P. na Krasu vpraša: Že par let opazujem na svojih trtah neko bolezen, ki se javlja približno tako-le: spomladi, ko grozdje odcvele, se kar posuši ena ali par mladik, dočim druge še obrodijo v istem letu. Prihodnje leto se ob istem času zopet posuši nekaj mladik, in to gre tako dalje, dokler ne usahne končno cela trta. Rad bi zvedel ime te bolezni, njene vzroke ter kako se zdravi.

Odgovor: Kakor sklepamo iz vaše vprašanja, je to bolezen, ki se v znanstvu imenuje Apoplexiā ali nekak mrtvoud po naše. Vzroki te bolezni, ki se javlja zlasti na trtah, ki so bile cepljene na Ripariji, še niso dovolj pojasnjeni. Zato seyeda ni način zdravljenja ni znan. Bolezen je popolnoma sorodna oni, ko se cela trta naglo posuši, kakor da bi jo shrela zadela, le da v tem slučaju napada le poedine mladike. Na Francoskem, kjer je ta bolezen jako razširjena, ji pravijo «folletage» (izg. folefaž).

2. — Isli vpraša nadalje: Že nekaj časa opazujem na svojih oleandrih in na limonih neke vrste uši, ki se tesno prilegajo listju ter najbrž srkajo sok iz njega. Ali je dočiten parasit škodljiv in kako se ga ubrani?

Odgovor: Parasiti na vaših oleandrih in limonih so ščitaste uši. Te uši, ki rastlinam jako škodijo, ker srkajo sok iz njih, se pojavijo zlasti na onih rastlinah, v prvi vrsti na oleandrih, palmah, limonih in na Aucubi, ki niso bili dovoljno ali pa tudi preveč zalite, zlasti pa tedaj, če je bila voda za zalivanje preveč mrzla. Torej v prvi vrsti skrbite za pravilno zalivanje z mlačno vodo in ob enem seveda tudi za neoviran odtok preobite zalivalne vode, da se zemlja ne bo skisala. Tu pa tam pognojite malo rastlinam. Že napadene rastline pa ozdravite tako-le: Operite in obrišite napadeno listje z vodo, v kateri ste raztopili na vsak liter vode 2 g žveplenega kalija in 7–8 g mehkega mi-

la. Močno napadene rastline pa obrežite, ker je pranje listov zelo mučno delo.

3. — Isli vpraša nadalje: Imam v posebni posodi vsajen par let star limon, ki je zrastle iz semena. Dozdaj ni vzevelel kljub svoji bujni rasti. Ali je treba tak limon cepiti, da obrodi ali niti ne cveče, če ni cepljen?

Odgovor: Limon, ko nekoliko doraste, bo vseeno cvečel in rodil, ako tudi ga ne cepite, ali sad bo najbrž le malo vreden. Zato je najbolje, da ga cepite. Najboljši čas za cepljenje je spomlad.

4. — Isli vpraša nadalje: Imam mandeljnovo drevo, ki vsako leto močno cveče ter tudi obilo obrodi, toda več ko polovico plodov je praznih, ker se seme v njih ni razvilo. Kaj je temu vzrok? Ali je mogoče temu odpomoči?

Odgovor: Vzrok je bolezen, Exoascus deformans imenovana, ki napada tudi češplje in povzroča napihnenje in rožičenje češpelj. Najboljše sredstvo proti tej bolezni je tako zvana kalifornijska brozga. Ta se napravi tako-le: Vzemite 3 kg živega apna, isto količino žvepla v prahu in 20 litrov vode. Zlijte nato v eno železno posodo približno 5 litrov vode in segrejte jo, da postane mlačna. Potem denite v to vodo živo apno in pustite, da zavre. Ko bo voda zavrela, dospajte polagoma žveplo in mešajte. Nato se dolije še ostala voda in se vse skupaj pusti vreči eno uro. Tekočina bo postala v začetku oranžne barve, pozneje bo pordečela, a proti koncu bo postala temne barve kakor čokolada. Ta tekočina se hrani v pletenicah, a na vrh tekočine zlijemo nekoliko olja. Za škropljenje se vzamejo trije litri te tekočine in 7 litrov vode.

Škropi se pozimi in v zgodnji spomladi.

5. — M. B. iz P. vpraša: Imam njivo, katero hočem posejati z deteljo za rezanico. Zemlja dolične njive je bolj pusta in bolj v kepah in podvržena je bolj suši kakor mokroti, globoka je samo 30 cm. To njivo mislim posejati z deteljo in zato prosim za nasvet, katero deteljo naj sem in ako lahko tudi posejem kaj trave vmes in koliko je treba semena na ar.

Odgovor: Po našem mnenju bi na dolični njivi najbolj uspevala turška detelja ali esparzeta. Med to deteljo, ki daje — če se pravočasno pokosi — zelo dobro krmo in ki traja 4–7 let, lahko posejete nekaj trave in sicer francoske pahovke. Selev je izvršiti spomladi in sicer aprila meseca. Računa se $1\frac{1}{4}$ kg semena od esparzete in 20 dkg semena od francoske pahovke na vsak ar površine.

6. — Isti vpraša: Ali se izplača sejati pri nas, ko imamo bolj suho podnebje, svinjsko deteljo za kladjo goveji živini? Se morda seje ta detelja vsako leto posebej, ali je dvo- ali večletna ta detelja? Kdaj je najugodnejši čas za selev in kako gosto se seje?

Odgovor: Svinjska, črna ali kranjska detelja bolje uspeva v vlažnem podnebju, kakor v suhem. Vendar je naš urednik videl na Krasu že prav lepo domačo deteljo. Bolje in racionelnejša je vendar sejati pri nas lucerno kakor pa domačo deteljo. Vendar se v modernem načinu kmetovanja težko izhaja, ne da bi se posejala kaka njiva tudi z domačo deteljo. To radi tega, ker je mogoče uvrstiti to deteljo v kolobarenje, kar z lucerno, ki traja več let, ni tako lahko mogoče. Svinjska detelja traja 2–3 leta. Seje se ta detelja spomladi in sicer sama, ali pa tudi pomešana s travami, najbolje z laško ali angleško ljuliko. Če se seje samo detelja, tedaj se rabi 1 in $\frac{1}{2}$ kg na 1000 m² površine. Če sejete mešano pa 1 in $\frac{1}{4}$ kg semena od detelje in $\frac{1}{2}$ kg od ljulike.

Št. 7. — Isti vpraša: V mojem vinogradu so 30-letne trte še popolnoma opešale. Ker nimam drugega bolj odpočitega zemljišča, mislim to zemljišče

ponovno zasaditi s trtami. Prosim, dajte mi nasvet, če uspevajo vseeno trte v takem neodpočitem zemljišču in ali ga moram ravno tako globoko rigolati kakor drugo zemljišče?

Odgovor: Če nimate drugega zemljišča, ki bi bilo ugodno za trte, obnovite vinograd na istem zemljišču. Če so trte že dolgo časa opešane in slabe in če temu opešanju zemlja ni bila vzrok, se je prav za prav zemlja že odpočila, ker opešane trte je niso mogle v zadnjih letih izčrpali. Pri rigolanju, ki ga morate izvršiti prav tako globoko, kakor je pri vas navada, odstranite vse stare korenike izkopanih trt iz zemlje, da ne bi morebiti okužile novih trt s plesnijo in gnilobo.

Št. 8. — I. Č. v H. — V odgovor na vaše vprašanje, smo napisali članek v tej številki pod naslovom »Vedenci na jelrih prašiča in ikre«.

Št. 9. — L. I. v K. vpraša: Kako naj začnem, kako naj ravnam in kako naj nadaljujem, da se mi bo izplačala košjereja? Zelo mi bi ustregli, ako mi bi dali tudi pojasnila glede držanja rac in gosi.

Odgovor: Vaše vprašanje je preveč splošno, da bi mogli Vam na tem mestu dati zadovoljiv odgovor. Priporočimo Vam pa, da čitate v letniku 1927. članek o gojenju perutnine, ki je izšel v avgustu in septemberski številki našega lista. O racah in gosih pa bomo v kratkem kaj pisali.

Št. 10. — L. I. v K. vpraša: Ali bi uspevala breskev, cepljena na čespljo ali koščenico?

Odgovor: Odgovor najdele v član-ku o izberi sadnih vrst.

Št. 11. — L. I. v P. vpraša: Siski neke moje krave so postali močno bradavičasti. Kaj je temu vzrok? Ali se bolezen lahko prenese na druge krave in kako se ozdravi?

Odgovor: Bradavice so izrasliki. Bolezen je nalezljiva in se lahko preneša tudi na druge krave. Za zdravljenje je najbolje poklicati živinozdravnika, da predpiše mazilo.

Op. uredništva. Došlo nam je še mnogo drugih vprašanj, na katere pa bomo radi pomanjkanja prostora, odgovorili v prihodnji številki. Povpraševalce pa prosimo malo potrpljenja.

GOSPODARSKI DROBIŽ

LOV NA KRTE PREPOVEDAN.

Ker so prihajale od vseh strani goriške pokrajine na tukajšnje prefekturo priložbe glede preveč brezobzirnega lova na krte, je podprefekt Anzà odpisal vsem poteštatom goriške pokrajine okrožnico, v kateri jim naroča, naj prepovedo lov na krte in naj onega, ki prekrši to prepoved, kaznujejo z denarno globo.

S to prepovedjo je goriška prefektura napravila res umesten in koristen korak, kajti preganjanje in lovenje krto, ki so nesporno kmetijstvu koristni, se je po celi deželi zelo razpaslo. Če bi šlo tako še par let naprej, bi v nekaj letih ne bilo več krto v naši deželi. Naš list je večkrat o tej zadevi pisal in bičal sovražnike krta, ki ga preganjajo ali iz nevednosti ali pa radi njegove skromne kože.

UNIČEVANJE BOROVEGA PREDCA.

Goriški prefekt je določil, da morajo vsi lastniki gozdov do 31. decembra l. 1927. uničiti na borih borovega predca. Ako do tega dne ne bo delo končano, bodo oblasti same poskrbele za temeljito čiščenje in sicer na račun lastnikov borovih gozdov.

RAZDELITEV NAGRAD ZA NOVE SADNE NASADE.

Od kmetijskega urada v Gorici je uredništvo prejelo sledeče obvestilo:

Komisija za razdelitev nagrad, ki so bile razpisane v letu 1925. v pridboljšanja sadjarstva, je v petek dne 16. dec. dovršila svoje delo, in določila je sledeče nagrade:

1. Nagrade ki so bile določene za nasade, ki merijo nad 1 njivo, so dobili:

Oskrbništvo posestev barona Locatelli v Krminu, zlato kolajno;

oskrbništvo posestev baronice Elvire Baguer na Dobrovem, zlato kolajno in poleg tega še 2000 lir, katero vsoto naj oskrbništvo razdeli med one kolone na svojem posestvu, ki so se pokazali najbolj pridni in dobri sadjarji;

po 1500 lir dobijo: Rudolf Fiegl na Oslavju, Ivan Mrevlje v Dornbergu, Anton Zucchini v Medani.

2. Nagrade, ki so bile določene za nasade, ki so manjši od ene njive:

po 1000 lir: De Bassa Mario v Gorici, Vladimir Domenis, Sv. Lovrenc pri Neblem; Josip Humar v Valerjšču pri Števerjanu; Franc Keber v Volčjedragi, Anton Maurič v Sv. Lovrencu pri Neblem, Anton Šteker v Števerjanu;

po 750 lir: Josip Gradnik v Medani, Josip Klanjšček na Oslavju, Viljem Sfilič na Dobrovem, Leopold Toroš v Medani in od teh 250 lir pripade kolonu, ki je sadovnjak negoval.

Po 500 lir: Anton Batistič v Vertojbi, Franc Beltram na Vogerskem, nasledniki Elvire Kocjančič v Gradiškuti pri Ločniku, Andrej Klavara v Bovcu, Albin Pintar v Števerjanu, Lojze Sorta na Erzeltu.

Končno so se nagradili s vsoto po lir 250 izven natečaja sledeči kmetovalci: Ivan Beltram na Vogerskem, Ivan Rustja v Dobravljah in bratje Cociancig v Moši.

SLUZASTO MLEKO

se vleče, ako je napaka hujša, nitim podobno; okusa je neprijetnega in se rado zasiri. Napako opazimo takoj v sveže namolženem mleku ali pa šele pozneje.

Ako primešamo sluzasto mleko zdravemu, postane vse mleko sluzasto; seveda, ker so neposredni vzroki sluzavosti glivice, in vsako mleko, v katerem se nahajajo glivice, zdravo mleko vselej pokvari. Prvotni vzrok tej napaki je lahko slaba prebava, bolezen živali, nesnaga pri živini, v hlevu, pri molži in v mlečnici, pa tudi pokvarjena krma in nagla izprememba krme.

ZAPRTJE (POVEČANJE) GOLŽUNA PRI PEROTNINSTVU.

Golžun (pilan ali krof) se napne, poveča in naraste radi preobilne piče ali slabega prebavljanja včasih tako močno, da se je bali zadušenja. Tudi neprebavne reči so semtertia povod takemu zaprtju. Bolne kokoši in druga perotnina ne zoblje, stoji klavrno na enem mestu ter drži kljun napol odprt; iz kljuna se pcedi včasih kapljica smrdljive tekočine. V golžunu nabrano hrano skušaj nekoliko zmečkati ter jo s prsti

spravi malo nazaj (ven) ali naprej v želodec. Perotnini vlij večkrat olja v kljun ter ji daj zelene solate ali zeljnega pločja. Če vse to ne pomaga, takrat naj se pri dragoceni perotnini golžun prereže, hrana ven vzame, rano zašije s svilnato nitjo ter namaže z lizololo vodo ali s karbolnim oljem. Noter se vlije nekoliko navadnega olja. Rana se navadno hitro in lahko zaceli.

RAZDELJEVANJE MURV.

Kmetijski urad v Gorici bo koncem februarja t. l. razdelil 8500 murvovih drevov, velikih do dveh metrov. Cena posameznemu drevescu bo znašala L. 0.60. Dobila se bodo drevesca v Gorici, via Trieste št. 43.

Naročajo se v ne manjši množini od pet in dvajsetih drevesc pri kmetijskem uradu v Gorici in pri oddelkih urada v Ajdovščini in Krminu.

—:—

PRAKTIČNE DROBTINICE

Brazda se ne sme svetili pri oranju.

To je staro kmetjsko pravilo in zelo upravičeno. Ako se brazda ob strani in na dnu svetli, je zamazana in zrak ne more stopati v zemljo; zrak, prav za prav kisik v zraku, pa je cno, ker stori zemljo rodovitno in kar gnoj razkrajja. Za to bo zemlja po pomladnem oranju, pri katerem se brazda svetli, vselej slebeje obrodila. Spomladi se mora zemlja od pluga drobiti. Jeseni ne dene nič, ako se brazda in grude svetijo, kajti zimski mraz zemljo zdrobi.

Zakej postane govedo vampasto?

Ko se začne pokladati kravam trava, seno v kratkem poide, in treba je seči včasih po starem senu, da se ga pomeša med travo. Tudi še neodstavljen teleta se na mlek prikrajšajo in se jim poklada poleg trave. Vsak živinorejec

skuša dobiti poleti od krav kolikor mogoče veliko mleka, zato ga pa utrga teletom, če je le mogoče. Da bi teleta vsled tega preveč ne shujšale, jim poklada mnogo trave. Ugaja mu, ko vidi, kako hlasno požira tele travo, toda ne spomni se, da bi del teletom vsaj nekaj oblode, napravljene iz ovsene ali pa lanene moke, ali sploh nekoliko druge, bolj tečne klaje. Vampasta postanejo taka teleta, ki pridejo na svet po novem letu in ki jih držimo pozneje v hlevu, vampasta pa ne postane tele, ako je potem, ko smo ga odstavili, že precej časa žrlo seno in hodilo poleg na pašo, posebno pa ob koncu zime. Ako se prvim odrca mnogo mleka in se poklada potem izključno le trava, posebno pa še trda in morda celo mokra trava, pa nič tečna klaja in se drže v hlevu, postanejo na vsak način vampasta ali trebušasta. Vampastemu teletu se navadno

hrbtenica zlekne in rebra mu upadejo, kajti ogromna množina neprebavljene in težke klaje vleče hrbtenico k tlom. Take-mu teletu stoji dlaka pokonci ali se ježi, žival se pretegne, žival je omuljena in mršava. Čeprav se poklada teletu trava v obilici, vendar taka krma ne zaleže, ker ni dovolj tečna. Žival le životari in iz takege teleta ne postane nikdar lepa živina. Teleta, ki so na paši, žro sicer tudi le travo, a bila so pravilno odstavljena, preden so šla na pašo. Telete, ki so na paši, žro le kratko, lahko prebavljivo travo in še to polagoma in v mali množini. Kdor ne more spuščati poletni telet na pašo, naj jih dobro napaja z mlekom in ko jih hoče odstaviti, naj napravi oblodo iz ovsene ali pa lanene moke in naj jo prilije mleku. Priuči naj teleta polagoma tudi ne zdrobljen, suh oves. Sena jim daj (drugače) mnogo, kajti ni se ti treba bati, da bi se tele preobjedlo. Seno bodi dobro in tečno, a poklada naj se v malih množinah, pa večkrat. Vsak poseznik naj poskrbi že med letom, da bo imel v shrambi dovolj starega sena za celo poletje. Če je zunaj toplo in če preveč ne dežuje ter niso muhe in brenciji preveč nadležni, naj se gonijo teleta na pešo. Ako je pašnik dobro ograjen in so noči gorke, naj ostanejo teleta tudi ponoči na prostem. Na pašniku trava in zrak teletu ne škodujeta, pač pa v hlevu.

Priprava zamaškov za zapiranje steklenic.

Zamaškov nikdar ne kuhaj in ne pari. Kuhanje zamori stene stanic, zamašek izgubi svojo prožnost, pošlane sčasoma trd, se lomi in prepušča zrak. Preden zamaške rabiš, jih preberi; oni z rdečimi ali belimi lisami so iz nezrelega lesa in niso dobri za rabo; najboljši so zamaški iz dreves, ki so stara osem-deset do sto let. Prebrane zamaške deni v posodo z mrzlo vodo, jih pusti v njej en do en in pol dneva. Če ti ne preostaja toliko časa, jih daj za dve uri v toplo vodo, jih obteži, da ne plavajo po vrhu, potem jih pleplakni še z mrzlo vodo. Čim dalje so v mrzli vodi, tem bolje. Ko

se zamašek že stisne v stroj, s katerim zapiramo steklenice, ga vselej prej zbrši z gobo ali čisto, mehko krpo, potem šele zapri steklenico. Zamašeno steklenico vedno položi. Če je steklenica zaprta le z zamaškom in dalje časa leži, se zamašek izsuši, med steklenico in zrakom nastanejo prazni prostorčki, v katere se naselijo plesnive glivice. Da to preprečimo, namočimo gornji del vratu steklenice v raztoplino, ki smo jo naredili iz polovice parafina in polovice bučelnega voska. Voska vzamemo lahko samo tretjino, ker je dražji. Zapečaliti steklenice ni priporočljivo, ker pečalni vosek kaj rad razpoka.

Kako naj se ravna z zmrzlimi rastlinami?

Mnogokrat se prigodi, da zmrznejo cvetlice v sobi ali drugi shrambi radi hitre izpremembe toplote na prostem. Zato pa še ni treba misliti, da so že popolnoma pokončane, kajti stanični sok, ki povzroči, ko zmrzne, da končajo, zmrzne šele pri jako nizki toploti. Seveda končajo zmrzle rastline, ako jih kar nenadoma preneseš v toplo sobo. Zato jih nesi rajši v tak prostor, katerega toplota je ravno nad ničlo. Pa tudi škropljenje z mrzlo vodo pomaga, da se polagoma otajajo.

Pridelovanje čebule.

Čebula uspeva najbolje v gorkem, rahlem, bolj lahkem svetu, ki se je gnojil prejšnje leto. Če je zemlja jako težka, se ji mora primešati nekoliko cestnega prahu, peska ali apna. Dobro je, če zemljo, kjer hočemo pridelati čebulo, že v jeseni prekopljemo ali preorjemo. Čebulo je treba sejati koncem februarja ali začetkom marca, bodisi v vrste ali raztreseno. Seme je treba z grabljami nekoliko zagrebsti in zemljo nato z deskami povalčati. Ko so rastlinice skalile, je treba presaditi čebulice na deset do petnajst centimetrov narazen. Še prej dobimo čebulo, če sejemo seme mesto na prosto, v zimske gredice (pod steklo), in ko so rastlinice napravile tu tri listke, jih presadimo na prosto. Posebno se

priporoča tudi dveletno pridelovanje čebule. V ta namen se poseje seme meseca julija ali avgusta prav gosto na gredico, v zemljo, ki ni močno gnojena. Tu se razvijejo prvo leto le drobne čebulice. Te čebulice je treba pred zimo pobrati in shraniti v gorkem in suhem prostoru, kjer ne čutijo ne mraza, niti ne gnijejo. Naslednjo pomlad se posadijo te čebulice v primerno pripravljeno zemljo. Že poleti se ta čebula lahko rabi. Da je treba zemljo okoli čebule tu pa tam oplesti, tega menda ni treba praviti. Čebulo se mora brati iz zemlje, ko je listje porumenelo, in ob suhem vremenu. Dobro je, če vpletemo čebulo v kite ter jo na značnem kraju obesimo, da se bolje posuši.

Ne napajaj živine pozimi s premrzlo, pa tudi ne s pretoplo vodo!

Če pije živina premrzlo vodo, se njen život, posebno pa želodec in čreva preveč shladijo in posledica tega je neredno prebavljanje. Konj, ki pije premrzlo vodo, dobi lahko koliko, govedo pa grižo in če je žival breja, lahko tudi zvrže. Napajanje s premrzlo vodo vpliva slabo tudi na mleko. Kakor škoduje živini premrzla, tako ji škoduje tudi pregorka voda, ker gorke vode izpije živina precej veliko. S tem pa se želodec in sok preveč slanjša, živina se pomehkuži in kaj rada zbolí. Za napajanje pozimi je najboljša taka voda, ki ima 10—15 stopinj. To toplo to pa dobi premrzla voda na ta način, da postaviš kad v gorak in suh hlev in jo po vsakem napajanju vnovič napolniš z drugo vodo. Da se pa voda v kadi radi prahu in krme, ki pade v njo, ne spridi, je treba kad od časa do časa izprazniti in očistiti.

Zakaj požre marsikatera svinja lastne mladiče?

Vzroki temu so lahko različni. Prav pogosto se dogaja, da zrastejo mladim prašičkom prav ostri zobje. Ko taki prašički sesajo, povzročajo starki neznosne bolečine. Doječa svinja se radi tega ta-

ko razjezi, da prašičke pomori in požre. Da se to prepreči, naj se zobovje mladim prašičkom, dokler sesajo, večkrat preišče, in če se zapazi, da imajo ostré in špičaste zobe, naj se jim isti z ostrimi kleščami za izruvanje žebeljev priščipnejo. — Pogosto pa požre starka lastne mladiče tudi radi tega, ker se jo nepravilno krmi in oskrbuje. A največkrat požre taka svinja, kateri se pokladajo meseni odpadki ali kri. Zato naj se brejim svinjam nikar ne poklada prej omenjena krma in naj se skrbi, da se bo svinja kolikor mogoče veliko gibala na prostem in se pasla.

Rak na lesu sadnih dreves.

Med vsemi sadnimi drevesi so posebno jablane podvržene tej bolezni. Rakova bolezen se spozna, ako ima drevo na deblu ali pa na vejah klobasaste, vozlate izraske, ki imajo v sredini pikast les, kar se vidi, če se prereže izrastek, ki tudi včasih razpoka. Drevesa z rakovo boleznijo poženejo le malo listja, ki je včasih rumenkasto-zeleno, veliko suhega lesa, razpokano kožo in mnogo sadja, ki pa je slabo, nedozorelo. — Ako je bilo drevo prej bolno in se bolezen ni prav odstranila, se navadno začne rak. Velikokrat pa nastane ta tudi iz drugih vzrokov brez prejšnje bolezni. V tem slučaju oboli drevo iz sledečih vzrokov: a) če sok ne more prosto krožiti po poedinih delih drevesa, b) če se drevesu neprimerno gnoji, c) če je zemlja za ono drevo nesposobna. Sok zastaja navadno zaradi tega, ker se je hitro rastoči divjak požlahtnil s cepičem, ki počasi raste, ker se je kasno sadje požlahtnilo s cepičem zgodnjega sadja ali ker se je drevo pri veliki muževnosti, ko se je cepilo ali snažilo, prehudo ranilo. Posebno svež gnoj, ki je še nesegnil, je velikokrat vzrok raka, na primer ruževina, mrtva živina itd. Ako je zemlja premočvirna, premrzla, ako ji primanjkuje potrebne gorkote, tedaj nastane lahko rak. Vzrok je treba torej najprej poznati in odstraniti. Svež gnoj, ki se še

nahaja okoli drevesa, naj se odstrani in nadomesti s segnitim mešancem. Iz pre-mokre zemlje naj se odpelje nepotrebna mokrota ali pa naj se drevesce presadi v primernejšo zemljo. Za vzroki se mora tudi bolezen odstraniti. Rak naj se globoko do zdravega lesa gladko izreže; ko se je rana nekoliko posušila, naj se namaže s katranom. Ako nastanejo pri izrezovanju globoke rane, naj se katran pomeša z zemljo ali pa s sipnim pepelom, da se naredi klej, s katerim se rane zamažejo. Ta klej je tako močan in trajen, da skoro vedno ostane.

Kako izpitaš mlade golobe v kratkem času?

Ko so golobički kakih 20 dni stari, jim naredi v jerbasu iz mahu ali sena mehko gnezdo. Jerbas deni na prostor, kjer je dosti zraka, a malo svetlobe. Golobiče nato pitaj s kuhano koruzo po trikrat na dan. Koruza naj bo še gorka ter zadošča za golobiča 30 do 40 zrn hkratu. V 10—12 dneh so golobički že prav debeli in okusni.

Kako naj se ravna z mladimi goskami?

Izvaljenih gosk naj se prvih štiriin-dvajset ur ne jemlje iz gnezda, ker takrat ne rabijo hrane. Prva dva ali trije dnevi so za goske najbolj kritični, zato jih je treba skrbno čuvati in hraniti. Včasih je težko jih privaditi na to, da same žro, a s potrpljenjem in vztrajnostjo se doseže kmalu tudi to. Pokladati pa se jim mora različna krma. Prve tri dni naj se jim pokladajo kuhana in na drobno razrezana jajca, pomešana z razsekanimi koprivami ali pa z listjem divjega regrata. Pozneje naj se jim daje kuhan in zmečkan krompir pomešan z otrobi. Kmalu nato pričnejo žreti tudi travo in te naj se jim poklada mnogo. Ko so stare teden dni, ni več velike skrbi, in ko imajo en mesec do šest tednov, jih izpustimo na pašo na primeren travnik. Vsak večer, ko pridejo domov, naj se jim dá nekoliko ovsenega ali ječmenovega zrnja ter kuhan in zmečkan krompir. Najboljša hrana za goske je mehka trava, posebno pa taka, ki raste na namakani senožeti. Ako take trave ni, je treba skrbeti za dobro pitno vodo in primerno senco.

Odlik. tisk. podjetje L. Lukežič, Gorica. — Izdaja telj in odgovorni urednik: Ravnatelj V. Dominko.

MIRODILNICA (drogerija) „DIANA“

Gorica - Via Rastello N. 27

Na drobno in debelo!

Zaloga raznovrstnih kemičnih proizvodov - medicinskih zelišč - suhih in oljnatih barv - firnežev - čopičev - ščet - toaletnega in navadnega mila - čistil in pripomočkov za vino - sirišča, tekočega in v prahu — bakrene in železne galice - žvepla - čilskega solitra - zamaškov - cevi in drugih izdelkov iz kavčuka itd.

Blago prvovrstno, cene zmerne, postrežba točna in solidna, za kar jamči in se priporoča

Anton Mervič, lastnik.